

Confidents, espies i delators

La dimissió del primer ministre polonès Jozef Oleksy, acusat d'espia a favor de l'URSS i de Rússia, marca una nova etapa d'ajustament de comptes i expressa que a Polònia es respiren estils de vida policíacs heretats de l'estalinisme.

Faltava menys d'un mes per a les primeres eleccions lliures a la RDA i només n'havien passat tres de la caiguda del mur de Berlín quan es va descobrir que tant el cap de llista de la dreta, Wolfgang Schnurr, com el de la socialdemocràcia, Ibrahim Böhme, havien estat confidents de l'Stasi, la sucursal del KGB a l'Alemanya de l'Est. Aquell va ser l'inici d'una caça de bruixes que durant tres anys va remoure les runes del comunisme centreuropeu. Però si aquella persecució cal emmarcar-la dins els paràmetres de l'esclat passional i la necessària catarsi després de gairebé 45 anys de dictadura, l'actual rebombori de Polònia inaugura una altra etapa.

La dimissió de Jozef Oleksy, acusat d'espionatge, tant soviètic com rus, és el primer ajustament de comptes que es dona contra un ex-comunista reconvertit a socialdemòcrata que aconsegueix arribar a primer ministre. El primer símptoma que la caça continuarà en aquest moment de 'retorn' electoral triomfant dels hereus del partit únic.

El com i el per què Walesa i els sectors més radicals de nacional-catolicisme polonès han llançat i orquestrat la presumpta afició d'Oleksy a les amistats perilloses són qüestions que tenen respostes diverses i fins i tot contradictòries segons qui les formula. Per als anticomunistes històrics és lògic que un antic *appàrattxik* com Oleksy es dediqués a ser confident de Moscou. Els partidaris de la nova socialdemocràcia polonesa asseguraren en canvi que tot és un gran muntatge. Un muntatge precisament de l'espionatge rus, de l'ex-KGB, interessat a desprestigiar el president Alexander Kwasniewski per la seva política d'acostament a l'OTAN.

Segons aquesta versió, el qui estaria col·laborant amb els russos a l'hora d'escampar els pecats d'Oleksy seria Lech Walesa que d'aquesta manera podria venjar-se de la derrota i preparar el camí de tornada a la presidència. I a l'hora de trobar 'indicis' racionals de les males arts atribuïbles a Walesa els ex-comunistes no

Jozef Oleksy. La seva dimissió és el primer ajustament de comptes contra un ex-comunista reconvertit a socialdemòcrata que arriba a primer ministre.

han hagut de córrer gaire. N'han tingut prou buscant en l'apartat de l'any 1992 de les hemeroteques i dels arxius del parlament. I és que no fa ni quatre anys que l'aleshores primer ministre Jan Olszewski va acusar seixanta-tres diputats i senadors i al també aleshores president Lech Walesa d'haver estat confidents de la policia comunista. És veritat que Olszewski, un nacional-catòlic pròxim a l'extrema dreta, va haver de dimitir quan es va provar que la seva llista d'acusats havia estat prefabricada. Però el govern puntualitza que una cosa és la ineptitud d'Olszewski a l'hora de fer llistes i altra les sospites que planen sobre Walesa. I aquí és on ha aparegut el testimoni d'Aleksandr Oixkin, ex-secretari de l'ambaixada de l'URSS a Varsòvia, que ha declarat que des de l'any 1986 Walesa tenia tractes secrets amb els russos.

Viure sota sospita. A més del seu interès pel fet que es tracta de la primera caça de bruixes en aquesta etapa de 'revival' postcomunista el cas Oleksy expressa patologies psico-socials profundes: més

de sis anys després del final del totalitarisme, Polònia la majoria d'Europa central i oriental, pateixen encara les cuetades de l'estil de vida policíac i de sospita generalitzada pròpies de l'estalinisme.

Dos milions i mig de ciutadans de l'Est van ser assassinats durant el període de 1947 a 1953 i Polònia va ser un dels països que més va patir l'obscurantisme. El poder comunista soviètic era tan omnipresent a Varsòvia que fins i tot un mariscal rus, Konstantin Rokossowski, es va fer seu el Ministeri de Defensa. I el KGB va arribar a tenir fins 26 línies especials de telèfon amb un gran abast de control.

Les síndromes de la por, el xantatge i la falsedat van arrelar tant que s'entén per què Kwasniewski va mentir i es va escriure en el seu currículum inexistentes titulacions universitàries. Potser per això el jove president polonès, disposat a redimir-se, ha ordenat l'obertura dels arxius de la policia i de l'espionatge i els polonesos ja esperen "el dia de la Gran Purga". Fins i tot a l'hora de rentar el present es fan servir el mots del passat. **Llibert Ferri**